

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. w Z., na podstawie art. 83 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 83 §1 k.c. w związku z art. 22 i art. 300 k.p. stwierdził, że A. M. jako pracownik u płatnika składek G. G. S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 23 maja 2016 r.

W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, że od 23 maja 2016 r. A. M. została zgłoszona przez płatnika składek (...) G. S. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych tj. ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz ubezpieczenia zdrowotnego z pracowniczym kodem tytułu ubezpieczenia. Wskazał, że ubezpieczona w okresach od 1 września 2016 r. do 20 grudnia 2016 r. oraz od 28 grudnia 2016 r. do 27 czerwca 2017 r. przebywała na zasiłkach chorobowych wykorzystując pełny okres zasiłkowy. Nadto wskazano, że A. M. od 1 czerwca 2009 r. jest osobą prowadzącą działalność gospodarczą, której przedmiotem jest głównie sprzedaż detaliczna kosmetyków i artykułów toaletowych prowadzonych w wyspecjalizowanych sklepach.

Organ rentowy przeprowadził kontrolę u płatnika składek (...) G. S.. W trakcie postępowania ustalono, że przedmiotem prowadzonej działalności przez G. S. są usługi rachunkowo – księgowo pod nazwą Biuro (...), Doradztwo (...) w Ł., ul. (...). G. S. jako płatnik składek nawiązała stosunek pracy z A. M. zawierając pisemną umowę o pracę na czas nieokreślony od 23 maja 2016 r. w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem 3.500 zł brutto miesięcznie.

W ocenie organu rentowego dowodem wykonywania pracy przez osobę zatrudnioną na stanowisku specjalista do spraw obsługi klientów nie stanowią, przedłożona umowa o pracę, listy płac, ewidencja czasu pracy, itp. Dokumenty te są jedynie dowodem formalnego jej sporządzenia.

Pracodawca nie zatrudnia pracownika, aby dać mu pracę, źródło utrzymania i stworzyć ochronę ubezpieczeniową, ale dlatego, że istnieje potrzeba gospodarcza pozyskania nowego pracownika. W ocenie Zakładu trudno uznać istnienie potrzeby gospodarczej zatrudnienia pracownika, który miałby wykonywać obowiązki specjalisty do spraw obsługi klientów, skoro podczas jego długotrwałej nieobecności w pracy nie zatrudniono pracownika na to stanowisko, a obowiązki wykonuje G. S. – płatnik składek. Praca takiego pracownika nie przynosi bezpośrednio przychodów dla firmy, a wypłacane wynagrodzenie stanowiłoby jedynie dodatkowe koszty. W ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych działania polegające na zgłoszeniu do ubezpieczeń A. M. z pracowniczym kodem tytułu ubezpieczenia w firmie (...), były podyktowane interesem prywatnym (tj. uzyskaniem – po krótkotrwałym okresie od zgłoszenia – zasiłku chorobowego) i stworzenie w ten sposób możliwości kilkumiesięcznej ochrony ubezpieczeniowej oraz spowodowanie przeniesienia wypłaty świadczeń na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Dokumentacja przedstawiona podczas postępowania kontrolnego – wobec okoliczności sprawy i zeznań G. S. – wskazują na zamiar uprawdopodobnienia wykonywania umowy o pracę.

W ocenie ZUS fakty przemawiają za uznaniem umowy o pracę za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego, nacechowaną zamiarem wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

/decyzja – akta ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożyła G. S. i A. M. reprezentowane przez radcę prawnego i zaskarżyły ją w całości. Zaskarżonej decyzji zarzuciły:

- naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 7, 8, 77 § 1 k.p.a. w związku z art. 180 k.p.a. oraz art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez nierozpoznanie sprawy w sposób wszechstronny i wyczerpujący;

- sprzeczność istotnych ustaleń organu rentowego ze zgromadzonym materiałem dowodowym, będącą następstwem naruszenia art. 80 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w szczególności poprzez zaniecha) zebrania w sposób wyczerpujący i rozpatrzenia całego materiału dowodowego w sprawie;

- naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy a mianowicie art. 107 § 3 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niewskazanie w treści uzasadnienia decyzji dowodów na których organ rentowy oparł rozstrzygnięcie lub powodów dla których dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, w szczególności poprzez brak jakiegokolwiek odniesienia do zeznań świadków złożonych w toku postępowania kontrolnego,

- naruszenia zasad ogólnych postępowania, mianowicie zasady obowiązku organów udzielania informacji faktycznej i prawnej wynikającej z art., 9 k.p.a. i zasady przekonywania określonej w art. 11 k.p.a.,

- naruszenia przepisu art. 83 § 1 Kodeksu cywilnego poprzez jego zastosowanie, podczas, gdy w niniejszej sprawie brak było podstawy faktycznej do jego zastosowania;

W konsekwencji wniosły o uchylene zaskarżonej decyzji.

/odwołanie – k. 3 – 9, 3 – 9 w aktach VIII U 422/18/

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. w Z. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przedstawioną w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 10 – 11, k. 40 – 41 w aktach VIII U 422/18/

Postanowieniem z dnia 29 maja 2018 r. Sąd połączył sprawę VIII U 422/18 ze sprawą VIII U 392/18 celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienie – k. 60 w katach VIII U 422/18/

Pełnomocnik wnioskodawczyń poparł odwołania, pełnomocnik ZUS wniósł o oddalenie odwołań.

/stanowiska stron z dnia 21 lutego 2019 r. – 00:00:54 – 00:01:25 – płyta CD – k. 173/

### **Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:**

A. M. ma wykształcenie wyższe. Ukończyła (...) w W. w zakresie specjalności nauczycielskiej i uzyskała tytuł magistra.

/kwestionariusz osobowy – k. 79 akt ZUS, dyplom – k. 145 akt ZUS, akta osobowe w kopercie – k. 71/

Ukończyła nadto studia podyplomowe: Kosmetologia w Nowoczesnej Dermatologii oraz kursy: komputerowy, księgowy, projektowania, kosmetyczny oraz wizażu i stylizacji.

/kwestionariusz osobowy – k. 79/

A. M. od 1 kwietnia 2002 r. jest osobą prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą (...) A. M., której przedmiotem jest głównie sprzedaż kosmetyków i artykułów toaletowych, szkolenia dla branży kosmetycznej.

/bezsporne, zeznania wnioskodawczynie A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Wnioskodawczynie zatrudnia pracowników.

/zeznania wnioskodawczynie A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Ubezpieczona z tytułu prowadzonej działalności w 2017 r. osiągnęła przychód w wysokości 179.534,75 zł, koszty uzyskania przychodu wyniósł 162.575,40 zł, a dochód wyniósł 16.959,35 zł, w 2016 r. osiągnęła przychód w wysokości 122.970,20 zł, koszty uzyskania przychodu wyniósł 105.549,17 zł, a dochód wyniósł 17.421,03 zł.

/PIT – k. 79 – 81, k. 87 – 89/

Bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia w firmie (...) była zatrudniona w Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 1 czerwca 2010 r. do 22 maja 2016 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku pracownika biurowego. Podczas zatrudnienia ubezpieczona była niezdolna do pracy od 1 września 2010 r. do 31 grudnia 2010 r., od 12 marca 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r., od 1 grudnia 2011 r. do 4 stycznia 2012 r., od 12 lutego 2012 r. do 31 marca 2012 r., od 28 kwietnia 2012 r. do 9 sierpnia 2012 r., od 5 grudnia 2012 r. do 18 grudnia 2012 r., od 28 grudnia 2012 r. do 21 kwietnia 2013 r., od 2 maja 2013 r. do 12 lipca 2013 r., od 24 lipca 2013 r. do 17 stycznia 2014 r., od 28 maja 2014 r. do 28 września 2014 r., od 3 października 2014 r. do 10 grudnia 2014 r., od 1 lutego 2015 r. do 28 lutego 2015 r., od 2 marca 2015 r. do 30 sierpnia 2015 r., od 1 października 2015 r. do 14 października 2015 r., od 22 października 2015 r. do 17 listopada 2015 r., od 19 listopada 2015 r. do 18 maja 2016 r.

/świadectwo pracy – k. 31 akt ZUS, akta osobowe w kopercie – k. 105, zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Płatnik składek G. S. od 2006 r. przebywa na emeryturze.

/zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

G. S. prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą (...) G. S. z siedzibą w Ł. w okresie od 1 października 2015 r. do 31 grudnia 2018 r. Przedmiotem działalności była działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe.

/bezsporne/

W dniu 23 maja 2016 r. A. M. zawarła z (...) G. S. w Ł. umowę o pracę na czas nieokreślony od 23 maja 2016 r. na stanowisku specjalisty do spraw obsługi klienta w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem 3.500 zł brutto miesięcznie. Określono termin rozpoczęcia pracy na dzień 23 maja 2016 r. Miejsce wykonywania pracy określono: Ł., ul. (...).

/umowa o pracę – k. 29 akt ZUS/

Ubezpieczona miała zostać zatrudniona w spółce by pomóc matce G. S. w prowadzeniu działalności gospodarczej, gdy wyjeżdżała ona do córki K. Ś. do W..

/zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania świadka I. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:48:38 – 00:54:06 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka K. Ś. z dnia 4 października 2018 r. – 00:02:50 – 00:14:40 – płyta CD – k. 134, zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

K. Ś. córka G. S. urodziła dziecko w 2015 r. i G. S. jeździła do W. by pomóc w opiece nad wnukiem a w okresie od sierpnia – września 2016 r. do września 2017 r. mieszkała w W. u córki by zająć się wnukiem, gdy córka wróciła do pracy po urlopie macierzyńskim. Na weekendy wracała do Ł.. G. S. pomagała w opiece nad wnukiem do czasu pójścia dziecka do żłobka we wrześniu 2017 r.

/zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania świadka I. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:48:38 – 00:54:06 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka J. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:09:49 – 01:14:55 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka B. A. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:14:55 – 01:20:30 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka K. Ś. z dnia 4 października 2018 r. – 00:02:50 – 00:14:40

– płyta CD – k. 134, zeznania wnioskodawczynie G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140 /

Płatnik składek utworzył dokumentację pracowniczą ubezpieczonej, w której m.in. znalazły się następujące dokumenty: umowa o pracę, zakres obowiązków, zaświadczenie lekarskie, karta szkolenia wstępnego BHP, kwestionariusz osobowy, dyplom.

/dokumentacja osobowa – akta ZUS/

Wnioskodawczynie A. M. została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych od dnia 23 maja 2016 r. z uchybieniem terminu w dniu 31 maja 2016 r.

/bezsporne, pismo – k. 156/

Wnioskodawczynie w dniu rozpoczęcia pracy przedłożyła zaświadczenie o zdolności do pracy na stanowisku menadżera ds. obsługi klienta z dnia 23 maja 2016 r.

/zaświadczenie lekarskie – akta ZUS/

W dniu 23 maja 2016 r. ubezpieczona przeszła wstępne szkolenie BHP.

/karta szkolenia wstępnego BHP – 35 akt ZUS, zeznania G. B. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:54:06 – 00:58:04 – płyta CD – k. 61/

Ubezpieczona A. M. otrzymała zakres obowiązków w formie pisemnej. Do jej obowiązków na stanowisku miało należeć:

- pozyskiwanie, negocjowanie, zawieranie i podpisywanie umów z klientem,
- prowadzenie ewidencji ksiąg przychodów i rozchodów w formie tabulogramów (wydruków komputerowych) dotyczących udokumentowanych przez klienta operacji gospodarczych,
- sprawdzanie pod względem merytorycznym i rachunkowym dokumentów księgowych dostarczanych przez klienta,
- terminowe rozliczanie należnych zaliczek na podatek dochodowy i VAT,
- sporządzanie miesięcznych deklaracji do ZUS i US
- sporządzanie rocznych zeznań podatkowych,
- wystawianie faktur za prowadzone czynności księgowe,
- przechowywanie ksiąg rachunkowych i innych dokumentów przekazanych przez klienta w sposób uniemożliwiający do nich dostęp osób trzecich oraz ich zniszczenie,
- zachowanie tajemnicy służbowej związanej z pracą, którą wykonuje,
- wykonywanie innych poleceń i czynności w czasie nieobecności pracodawcy.

/zakres obowiązków – k. 33 akt ZUS/

Wnioskodawczynie otrzymała pisemne upoważnienie do dostarczania dokumentów od klientów, sprawdzania pod względem merytorycznym, bieżącego księgowania i rozliczania podatkowego, wystawiania i podpisywania faktur za wykonane czynności oraz wypisywania przelewów i deklaracji podatkowych, zawierania umów.

/upoważnienie – k. 81 akt ZUS/

Wnioskodawczyni w ramach powierzonych obowiązków miała księgować bieżące faktury, odbierać dokumenty od klientów, wprowadzać faktury do systemu komputerowego, sprawdzać dokumenty pod kątem merytorycznym i rachunkowym, wyliczać podatek dochodowy jeśli taki wystąpił, wyliczać podatek vat, przysyłać deklaracje vatowskich do US, pozyskiwać nowych klientów, rozliczać roczne pity.

/umowy – k. 117 – 127 akt ZUS, zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania świadka S. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:20:30 – 01:24:38 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka T. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:24:38 – 01:32:51 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka A. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:32:51 – 01:44:47 – płyta CD – k. 61, zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Wnioskodawczyni A. M. pomagała matce G. S. przy prowadzeniu działalności gospodarczej jeszcze przed podpisaniem umowy o pracę.

/zeznania świadka S. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:20:30 – 01:24:38 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka S. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:20:30 – 01:24:38 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka T. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:24:38 – 01:32:51 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka A. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:32:51 – 01:44:47 – płyta CD – k. 61/

P. dla firmy nowych klientów: T. K., S. P., A. K..

/zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania świadka S. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:20:30 – 01:24:38 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka T. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:24:38 – 01:32:51 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka A. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:32:51 – 01:44:47 – płyta CD – k. 61, zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Ubezpieczona pracę miała wykonywać w siedzibie firmy tj. w mieszkaniu płatnika składek przy ul. (...) w Ł. od 8.00 do 16.00.

/zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania świadka I. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:48:38 – 00:54:06 - płyta CD – k. 61, zeznania świadka P. N. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:58:04 – 01:03:50 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka B. A. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:14:55 – 01:20:30 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka S. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:20:30 – 01:24:38 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka T. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:24:38 – 01:32:51 – płyta CD – k. 61, zeznania świadka A. K. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:32:51 – 01:44:47 – płyta CD – k. 61, zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

W trakcie nieobecności płatnika składek A. M. odbierała klucz pozostawiony przez G. S. do mieszkania (firmy) od sąsiadki J. P..

/zeznania świadka J. P. z dnia 29 maja 2018 r. – 01:09:49 – 01:14:55 – płyta CD – k. 61

Płatnik składek sporządził dla ubezpieczonej listy obecności oraz listy płac.

/listy obecności – k. 37 akt ZUS, listy płac – k. 55 – 77/

Przed podjęciem zatrudnienia w firmie płatnika składek ubezpieczona leczyła się z powodu depresji.

/zeznania wnioskodawczyni A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania wnioskodawczyni G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Ubezpieczona A. M. podczas zatrudnienia u płatnika składek była niezdolna do pracy od 1 sierpnia 2016 r. do 20 grudnia 2016 r. oraz od 28 grudnia 2016 r. do 27 czerwca 2017 r. Początkowo leczyła się z powodu depresji, następnie z powodu obrażeń doznanych w wypadkach samochodowych (nie ubiegała się o świadczenie rehabilitacyjne). A nadto leczyła się z powodów kardiologicznych.

/bezsporne, dokumentacja medyczna – k. 112, k. 115, k. 118, k. 121, k. 124, k. 166 – 169, zeznania wnioskodawczynie A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140,/

Kiedy ubezpieczona stała się niezdolna do pracy z powodu choroby nikt nie został zatrudniony na jej stanowisko pracy. Jej obowiązki ponownie przejął płatnik składek.

/bezsporne, zeznania wnioskodawczynie A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140, zeznania wnioskodawczynie G. S. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:22:22 – 00:36:40 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

Ubezpieczona była zatrudniona u swojej matki do lipca 2018 r. Umowa o pracę rozwiązała się za porozumieniem stron.

/bezsporne, zeznania wnioskodawczynie A. M. – k. 140/

Płatnik składek w 2016 r. uzyskał przychód w wysokości 4.468,45 zł, koszty uzyskania przychodu wyniosły 4.216,98 zł, dochód wyniósł 251,47 zł, w 2017 r. uzyskał przychód w wysokości 6.524,05 zł, koszty uzyskania przychodu wyniosły 5.824,64 zł, dochód w wysokości 699,41 zł, w 2018 r. (od stycznia do kwietnia) uzyskał przychód 1.924,46 zł, koszty uzyskania przychodu wyniosły 1.952,79 zł, strata wyniosła -28,33 zł

/przychody i rozchody – k. 73 – 78/

Oprócz wnioskodawczynie płatnik składek w spornym okresie nie zatrudniał żadnych pracowników.

/zeznania wnioskodawczynie A. M. z dnia 29 maja 2018 r. – 00:05:10 – 00:22:22 – płyta CD – k. 61 w zw. z zeznaniami k. 140/

### **Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów:**

Tak ustalony stan faktyczny w większości nie był sporny pomiędzy stronami. Szczegółowych ustaleń Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, w tym w aktach ZUS, w postaci dokumentów oraz zeznań wnioskodawczynie, płatnika składek oraz świadków.

Zadaniem Sądu było przede wszystkim ustalenie rzeczywistej roli, jaką ubezpieczona pełniła w spornym okresie u płatnika składek.

Z zeznań wnioskodawczynie wynika, że od dnia nawiązania stosunku pracy miała pracować w godzinach od 8.00 do 16.00 w siedzibie firmy.

Zdaniem Sądu z zebranego materiału dowodowego wynika, że wnioskodawczynie pojawiała się w firmie ale nie ma to znaczenia w okolicznościach niniejszej sprawy. Wnioskodawczynie w żaden sposób nie była podporządkowana pracodawcy. Z zebranego materiału dowodowego nie wynika, że była nadzorowana przez pracodawcę, by wykonywała pracę w ramach stosunku pracy.

Działania podejmowane przez ubezpieczoną należy uznać za czynności mieszczące się w ramach pomocy najbliższej rodzinie udzielanej przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Ubezpieczona odbierała dokumenty od klientów firmy podczas nieobecności matki, pomagała jej w przypadku awarii sprzętu komputerowego czy też pomogła w znalezieniu kilku klientów co jasno wynika z zeznań świadków: sąsiadów, którzy widywali ubezpieczoną A. M. w mieszkaniu płatnika firmy bądź odbierała ona od nich klucz od mieszkania matki pod jej nieobecność, zeznań

informatyka, który będąc znajomym ubezpieczonej podał, że kilkakrotnie na jej prośbę naprawiał sprzęt komputerowy w firmie płatnika składek bądź też z zeznań klientów firmy, którzy wskazywali, że to ubezpieczona poleciła im firmę płatnika składek.

Nadto wskazać należy, że czynności te ubezpieczona wykonywała także przed podpisaniem umowy o pracę tj. przed 23 maja 2016 r. co wynika z zeznań klientów firmy.

Sąd odmówił wiary zeznaniom wnioskodawczyń w zakresie w jakim zeznały one, że powodem zatrudnienia ubezpieczonej była konieczność wyjazdu G. S. do W. by opiekować się wnukiem albowiem okres zatrudnienia A. M. nie pokrywa się z koniecznością opieki nad wnukiem. G. S., co wynika z zeznań świadka K. Ś. miała opiekować się wnukiem od sierpnia – września 2016 r. do września 2017 r. i miała wówczas mieszkać w W.. Natomiast zatrudniała A. M. od 23 maja 2016 r. tj. od następnego dnia od ustania zatrudnienia ubezpieczonej u poprzedniego pracodawcy do lipca 2018 r. Okres opieki na wnukiem przez płatnika składek zbiegł się natomiast z okresem niezdolności do pracy A. M. (od 1 sierpnia 2016 r.). Trudno zatem przyjąć, że G. S. zatrudniła ubezpieczoną by ta zastąpiła ją podczas jej nieobecności w firmie i nie przyjęła nikogo na zastępstwo podczas choroby ubezpieczonej i wykonywała obowiązki w firmie jedynie dorywczo w weekendy.

Nadto w ocenie Sądu dochody firmy nie pozwalały na zatrudnienie pracownika z wynagrodzeniem 3.500 zł brutto.

Sąd uznał zatem za prawidłowe stanowisko organu rentowego, że podpisanie umowy o pracę przez płatnika składek z A. M. i zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych od dnia 23 maja 2016 r. miało jedynie na celu wyłudzenie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawczyń co do faktu, że podjęła pracę w firmie płatnika składek na podstawie umowy o pracę i świadczyła ją, gdyż przeczy temu zebrany w sprawie materiał dowodowy.

W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości fakt, że ubezpieczona bywała w firmie matki i pomagała jej podczas jej nieobecności jednak nie był to stosunek pracy a jedynie pomoc matce – najbliższej rodzinie w prowadzeniu działalności gospodarczej.

Na uwagę zasługuje także fakt, że ubezpieczona została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych od 23 maja 2016 r. ale z uchybieniem terminu bo w dniu 31 maja 2016 r.

Nadto należy wskazać, że ubezpieczona podczas zatrudnienia u płatnika składek przebywając na zasiłkach chorobowych wykorzystała pełny okres zasiłkowy. U poprzedniego pracodawcy A. D., u którego wnioskodawczyni była zatrudniona w okresie od 1 czerwca 2010 r. do 22 maja 2016 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim od 1 września 2010 r. do 31 grudnia 2010 r., od 12 marca 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r., od 1 grudnia 2011 r. do 4 stycznia 2012 r., od 12 lutego 2012 r. do 31 marca 2012 r., od 28 kwietnia 2012 r. do 9 sierpnia 2012 r., od 5 grudnia 2012 r. do 18 grudnia 2012 r., od 28 grudnia 2012 r. do 21 kwietnia 2013 r., od 2 maja 2013 r. do 12 lipca 2013 r., od 24 lipca 2013 r. do 17 stycznia 2014 r., od 28 maja 2014 r. do 28 września 2014 r., od 3 października 2014 r. do 10 grudnia 2014 r., od 1 lutego 2015 r. do 28 lutego 2015 r., od 2 marca 2015 r. do 30 sierpnia 2015 r., od 1 października 2015 r. do 14 października 2015 r., od 22 października 2015 r. do 17 listopada 2015 r., od 19 listopada 2015 r. do 18 maja 2016 r.

Mając na względzie powyższe Sąd odmówił wiary wnioskodawczyniom co do faktu, że rzeczywiście ubezpieczona świadczyła pracę w ramach zawartej umowy o pracę.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje:**

Odwołania nie zasługują na uwzględnienie i jako takie podlegają oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 300 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniem: emerytalnemu,

rentowym, chorobowemu i wypadkowemu - podlegają pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Jak stanowi art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 372 ze zm.) osobom objętym ubezpieczeniem społecznym przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i wysokości określonych ustawą w razie choroby i macierzyństwa.

W myśl art. 4 w ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu. Od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje, zgodnie z ust. 3 pkt 3 powołanego przepisu, ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było, czy A. M. podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w firmie płatnika składek.

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. O tym, że strony zawarły umowę o pracę nie decyduje zatem samo formalne jej spisanie, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy. Jedną z najważniejszych cech pracy świadczonej w ramach stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika.

Najistotniejszymi elementami stosunku pracy są: dobrowolność zobowiązania, obowiązek pracownika świadczenia pracy osobiście, w sposób ciągły, podporządkowany poleceniom pracodawcy, który jest obowiązany do wynagrodzenia pracownika za świadczoną na jego rzecz pracę, ponoszenie ryzyka gospodarczego, produkcyjnego i osobowego przez pracodawcę, staranne działanie w procesie pracy. Jak zważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 1998 roku (sygn. akt I PKN 416/98, publ. OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 775) brak bezwzględnie obowiązku osobistego świadczenia pracy wyklucza możliwość zakwalifikowania stosunku prawnego jako umowy o pracę (tak SN w wyroku z dnia 28.10.1998 r, I PKN 416/98). Zgodnie z art. 80 k.p. wynagrodzenie przysługuje pracownikowi za wykonaną pracę, a nie jej rezultat. Pracodawca może również wymierzać określone przepisami prawa pracy kary w ramach odpowiedzialności porządkowej.

Art. 22 § 1<sup>1</sup> k.p. wskazuje, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 1999 roku (I PKN 642/98, OSNAPiUS 2000, nr 11, poz. 417) nazwa umowy nie ma znaczenia, jeżeli nawiązany stosunek pracy ma cechy wskazane w art. 22 § 1 k.p.

W przedmiotowej sprawie nie ma jednak wątpliwości, że zgodnym zamiarem stron nie było zawiązanie stosunku o charakterze pracowniczym, w chwili spisania umowy o pracę.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że umowa o pracę zawarta między wnioskodawczynią a płatnikiem składek jest nieważna, nie doszło bowiem faktycznie do nawiązania stosunku pracy.

Dokonane w sprawie ustalenia potwierdzają, że spisanie umowy o pracę przez płatnika składek z ubezpieczoną i zgłoszenie jej do ubezpieczeń społecznych od dnia 23 maja 2016 r. było czynnościami, dokonany jedynie w celu uzyskania dodatkowego tytułu ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z chorobą.



Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Główną cechą czynności pozornej jest brak zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie łączą się z oświadczeniem określonej treści. Zachodzi wtedy świadoma, z góry założona sprzeczność między złożonym oświadczeniem, a realnym zgodnym zamiarem obu stron czynności prawnej. Celem zaś tego działania jest, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 2004 roku w sprawie o sygn. akt III CK 456/02 (publ. Legalis nr 68095), „upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana”. Konsekwencją takiego działania jest uznanie takiego oświadczenia za nieważne, pozbawione cechy konstytutywności. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Podsumowując czynność prawna pozorna to taka, która zawiera następujące elementy:

- 1) oświadczenie musi być złożone tylko dla pozorów,
- 2) oświadczenie musi być złożone drugiej stronie,
- 3) adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów.

Wskazane elementy muszą wystąpić łącznie, brak któregośkolwiek z nich nie pozwala na uznanie czynności prawnej za dokonaną jedynie dla pozorów. Osoba składająca oświadczenie woli dla pozorów nie chce, aby powstały takie skutki prawne, jakie normalnie prawo łączy z tego typu oświadczeniem, ponieważ nie chce w ogóle wywoływać żadnych skutków (pozorność czysta) albo chce wywołać inne te, które wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli (pozorność kwalifikowana). Za pozorne uznać można jedynie oświadczenia woli skierowane do określonego adresata, który zgadza się na pozorność danej czynności prawnej. Zgoda musi być wyraźna i nie budzić żadnych wątpliwości. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1998 roku (sygn. akt II CKN 816/97), publ. LEX nr 56813 „nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie tak, że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza” (wyrok SN z dnia 25 lutego 1998 r., II CKN 816/97, Lex nr 56813). Zgoda drugiej strony czynności prawnej na jej pozorność musi być wyrażona najpóźniej w chwili jej dokonywania. Czynność prawna pozorna jest dotknięta nieważnością bezwzględna i nie wywołuje żadnych skutków prawnych od początku (*ex tunc*).

Podkreślenia wymaga przy tym, że ta sama czynność prawna nie może być równocześnie kwalifikowana jako pozorna (art. 83 § 1 k.c.) i mająca na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.) (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 marca 2006 roku, sygn. akt II PK 163/05, publ. OSNP 2007, nr 5-6, poz. 71). Powołane przepisy stanowią odrębne i wykluczające się wzajemnie podstawy nieważności czynności prawnej. Czynność pozorna jest zawsze nieważna. Niekiedy ważna może być czynność ukryta. Dopiero wówczas jest możliwe badanie jej treści i celu w świetle kryteriów wyrażonych w art. 58 k.c. Nie jest więc możliwe obejście prawa poprzez dokonanie czynności prawnej pozornej (por. np. W. W., Obejście prawa jako przyczyna nieważności czynności prawnej, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 1999 nr 1, s. 69).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa. W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania,

że umowa miała na celu obejście prawa (tak też SN w wyroku z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, publ. LEX nr 531865).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), zgodnie z którym, o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Nadto Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano z kolei, że umowa o pracę jest zawarta dla pozor, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex nr 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującemu zarzutów, że zawarł kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym jednak warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałaby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 (LEX nr 1375189), jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być zatem nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Wprawdzie dążenie ubezpieczonej do uzyskania przez zawarcie umowy o pracę ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może być uznane za zmierzające do dokonania czynności sprzecznej z prawem, albo mającej na celu obejście prawa, jednak nie wyklucza to w szczególnych przypadkach uznania takiej

umowy za nieważną ze względu na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (por. wyrok SA w Krakowie z dnia 28 sierpnia 2013 r., sygn. akt III AUa 1553/12, Lex 135803).

Pojęcie „zasad współżycia społecznego”, użyte w art. 58§2 k.c., nie jest zdefiniowane w przepisach prawa. Pojęcie to odsyła do norm moralnych (a nie prawnych), które odnoszą się do wzajemnych, zewnętrznych stosunków między ludźmi (także innymi podmiotami) i które są dominujące w społeczeństwie. Odwołanie się do zasad współżycia społecznego oznacza odwołanie się do idei słuszności w prawie i do powszechnie uznawanych wartości w kulturze naszego społeczeństwa. Ujmując rzecz ogólnie, można przyjąć, że przez zasady współżycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 1756/00, Lex nr 80259 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 roku, III CZP 84/12, Lex nr 1281372). Klauzula ta wyraża, bowiem ideę słuszności, odwołującą się do powszechnie uznawanych w kulturze społeczeństwa wartości i umożliwia dostosowanie ogólnych norm prawnych do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen czy zasad postępowania o charakterze pozaprawnym, co służy realizacji sprawiedliwości w znaczeniu materialnoprawnym, będącej wartością konstytucyjną (art.45 ust.1 Konstytucji, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 roku, SK 5/99, Lex nr 45558).

Należy wskazać, że do zasad współżycia społecznego należą w szczególności: zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasada solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasada ochrony interesów i niepokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasada nieuprawnionego nieuszczerplania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego. Zasady współżycia społecznego może naruszać ustalenie w umowie o pracę wysokiego wynagrodzenia za pracę w celu osiągnięcia nieuzasadnione wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, Lex nr 182780).

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w Łodzi w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał ustalić zatem, czy pomiędzy wnioskodawczynią, a płatnikiem składek istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W tej sytuacji do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

W tym celu Sąd zbadał, czy odwołująca osobiście świadczyła pracę podporządkowaną pracodawcy (pod kierownictwem pracodawcy) w sposób ciągły, odpłatny, na rzecz i ryzyko pracodawcy. Dokonanie powyższego ustalenia miało bowiem znaczenie dla objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Zdaniem Sądu analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wnioskodawczyni pewne czynności na rzecz płatnika w spornym okresie wykonywała. Pomagała płatnikowi przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Wykonywała te czynności, które wykonywała już wcześniej. Należało jednak zważyć, czy, przy uwzględnieniu całokształtu treści stosunku prawnego realizowanego przez strony, czynności były świadczone w ramach zatrudnienia pracowniczego.

Wynikający z zeznań wnioskodawczyni sposób i miejsce świadczenia pracy nie wykluczają co prawda świadczenia pracy przez skarżącą w reżimie wynikającym z art. 22 § 1 k.p., jednakże w analizowanej sprawie wnioskodawczyni w rzeczywistości nie świadczyła pracy w ramach stosunku pracy.

Sąd zważył także, iż rodzaj pracy oraz miejsce wykonywania tejże pracy uzasadniało zastosowanie systemu zadaniowego czasu pracy (art. 140 k.p.). Zatem brak możliwości kontroli pracodawcy nad tym, czy codziennie wnioskodawczyni wykonywała swoje obowiązki wynikające z zawartej umowy w odpowiednim wymiarze godzin dziennie wyklucza zakwalifikowania spornej umowy jako umowy o pracę.

Zdaniem Sądu Okręgowego, elementem charakterystycznym umowy o pracę, którego analizowany stosunek pracy na pewno nie zawierał, było wykonywanie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego.

Przede wszystkim zwrócić należy uwagę na to, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci głównie akt osobowych i listy płac, nie potwierdza, aby płatnik kierował pracą wnioskodawczyni, w szczególności, aby wskazywał na konkretne zadania do realizacji związane z powierzonym stanowiskiem pracy, oraz aby określał konkretne terminy wykonania poszczególnych zadań. Jest to istotne, jeżeli uwzględni się, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu. Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika także, aby polecenia co do bieżącego wykonywania pracy były wydawane przez płatnika.

Ustawodawca zastrzegł w przepisie art. 22 § 1 k.p., że pracownik wykonuje pracę pod kierownictwem pracodawcy, przy czym nie zdefiniował tej cechy zatrudnienia. W literaturze przedmiotu wyinterpretowano, że kierownictwo pracodawcy przejawia się w poleceniach, podporządkowaniu organizacyjnym oraz podporządkowaniu represywnym i dystrybucywnym. Nie jest jednak jasne, czy wszystkie przejawy kierownictwa pracodawcy muszą występować jednocześnie i z pełnym nasileniem. Zmieniające się warunki i potrzeby świadczenia pracy zrodziły dylemat. Sprowadza się on do pytania czy niewystępowanie w trakcie zatrudnienia (lub występowanie w ograniczonym rozmiarze) poleceń podmiotu zatrudniającego, jak również pozostałych cech kierownictwa, pozwala na uznanie istnienia stosunku pracy. Wydaje się, że odpowiedzią orzecznictwa jest konstrukcja podporządkowania autonomicznego. Sąd Najwyższy przyjął, że podporządkowanie pracownika (art. 22 § 1 k.p.) może polegać na określeniu przez pracodawcę czasu pracy i wyznaczeniu zadań, natomiast co do sposobu ich realizacji pracownik ma pewien zakres swobody (Wyrok SN z dnia 7.09.1999 r., I PKN 277/99, OSNAPiUS 2001 nr 1, poz. 18, wyrok SN z dnia 04.04.2002 r., I PKN 776/00 OSNP 2004 nr 6, poz.94.).

Do koncepcji tej nawiązywał Sąd Najwyższy również w późniejszych orzeczeniach (Wyrok SN z dnia 7.03.2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 67, postanowienie SN z dnia 11 października 2007 r., III UK 70/07, OSNP 2008, nr 23-24, poz. 366).

W literaturze przedmiotu (T. Liszcz, W sprawie podporządkowania pracownika, (w:) Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, red. L. Florka i Ł. Pisarczyka, Warszawa 2011, s.120-121) można odnaleźć stanowiska wyrażające dezaprobatę dla wskazanej linii orzeczniczej. Wskazuje się, że koncepcja podporządkowania autonomicznego może prowadzić do rozmycia pojęcia podporządkowania i do otwarcia prawa pracy dla stosunków samodzielnego zatrudnienia, które nie powinny korzystać z ochrony właściwej dla stosunku pracy (A. Musiała, Głosa do wyroku SN z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2009, nr 1, poz. 127).

Pomijając wskazane spory, oczywiste jest, że konstrukcja podporządkowania autonomicznego przybliży umowę o pracę do rozwiązań zastrzeżonych dla umów cywilnoprawnych (szczególnie umowy zlecenia). Oznacza to, że w wielu wypadkach niemożliwe będzie precyzyjne odróżnienie podporządkowania pracowniczego od zależności właściwych dla zobowiązania cywilnoprawnego. Rozważania te mają znaczenie dla rozpoznawanej sprawy, jeżeli weźmie się pod uwagę, że wykonywanie przez ubezpieczonego czynności nie było wynikiem poleceń pracodawcy. Przyjmując za punkt odniesienia elastyczną koncepcję podporządkowania autonomicznego, wypada dostrzec, że w jej ramach kierownictwo pracodawcy polega na określeniu czasu i skonkretyzowaniu zadań, przy jednoczesnym nie ingerowaniu w sposób ich realizacji. Analiza dowodów zaofiarowanych w trakcie postępowania przez strony, nie pozwala na przyjęcie, że wnioskodawca pracował według takiego modelu.

Płatnik nie stosował żadnego sposobu rozliczenia z wykonania zadań przez odwołującą (nie ma np. żadnych raportów składanych przez odwołującą, a z zeznań samej wnioskodawczyni nie wynika, aby na bieżąco miała wyznaczane przez płatnika skonkretyzowane zadania i czas ich wykonania). Oznacza to, że nie ma podstaw do przyjęcia, że odwołująca świadczyła pracę w warunkach kierownictwa pracodawcy, nawet przyjmując, że występowało ono w formie podporządkowania autonomicznego.

Nadto trudno przyjąć, że ubezpieczona wykonywała pracę codziennie przez 8 godzin dziennie.

Konstatacja ta jest ważna, gdy założy się, że pracy pod kierownictwem w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony (wyrok SN z dnia 20.03.1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157).

Jasne przy tym jest, że cechy podporządkowania pracowniczego mogą być w określonym zakresie charakterystyczne również dla zobowiązań cywilnoprawnych, a nadto, że mogą występować z różnym nasileniem (zob. wyrok SN z dnia 10.10.2003 r., I PK 466/02 Pr. Pracy 2004, nr 3, s. 35). Zatem zasadne jest rozważenie reguły umożliwiającej rozróżnienie, czy dany stan faktyczny charakteryzuje się podporządkowaniem pracowniczym, czy też więź łącząca strony nosi znamiona innej zależności (zbliżonej do kierownictwa pracodawcy). Ma to znaczenie, gdy weźmie się pod uwagę, że umowa mająca za przedmiot świadczenie pracy nie może mieć mieszanego charakteru, łączącego elementy umowy o pracę i umowy cywilnoprawnej (Wyrok SN z dnia 23.01.2002 r., I PKN 786/00, OSNP 2004, nr 2, poz. 23. Z. K., Rodzaje kontraktów menedżerskich, (...) 1999, nr 7, s. 12).

Nie można przy tym pominąć, że decydujące znaczenie w procesie rozróżniania charakteru stosunku prawnego łączącego strony ma sposób wykonywania umowy, a w szczególności realizowanie przez kontrahentów – nawet wbrew postanowieniom umownym – tych cech, które charakteryzują umowę o pracę (T. Romer, Prawo pracy. Komentarz, Warszawa 2000, s.101, postanowienie SN z dnia 13.11.2008 r., II UK 209/08, Lex nr 737398).

W konsekwencji dla oceny zobowiązania pracowniczego drugoplanowe znaczenie ma nazwa umowy oraz deklarowana w chwili jej zawarcia treść. Ważne jest, w jaki sposób strony kształtują więź prawną w trakcie jej trwania. Zważywszy, że ustawodawca nie zdecydował się na wskazanie dla stosunku pracy elementów przedmiotowo istotnych, zrozumiałe jest, że klasyfikacja doniosłości cech charakterystycznych zobowiązania pracowniczego jest problematyczna. Mimo to za prawidłowy należy uznać pogląd podkreślający konieczność występowania kierownictwa pracodawcy w stosunkach pracy. Więż tą cechuje praca pod kierownictwem, które stanowi element sine qua non każdego zatrudnienia pracowniczego. Formułując tą tezę nie można pomijać, że kierownictwo pracodawcy w procesie rozróżniania reżimów umownych ma niewątpliwie pierwszoplanowe znaczenie. Jest tak dlatego, że nie występuje ono przy umowach cywilnoprawnych. Słuszne jest zatem stanowisko, zgodne z którym kierownictwo pracodawcy jest jedyną cechą rzeczywiście odróżniającą stosunek pracy od umów cywilnoprawnych (Z. Hajn, glosa do wyroku SN z dnia 16.12.1998 r., II UKN 394/98, OSP 2000, nr 12, poz. 177).

Zdaniem Sądu Okręgowego w Łodzi nie ma wątpliwości, że umowa o pracę sporządzona przez wnioskodawczynię i płatnika składek miała charakter fikcyjny. Stanowisko takie uzasadniają ustalone okoliczności faktyczne. Wnioskodawczyni nie wykazała, że w ramach zawartej spornej umowy o pracę doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w ramach podporządkowania pracowniczego.

Zasadniczo bezspornym pozostaje, że pomiędzy pracodawcą a wnioskodawczynią nie istniał żaden stosunek podporządkowania. Wnioskodawczyni nie była związana poleceniami przełożonego, ani zobowiązana do świadczenia pracy w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę. Nie była rozliczana z godzin pracy.

Z zeznań ubezpieczonej jak i świadków wynika, że wykonywała ona w firmie matki te same czynności, które wykonywała przed podpisaniem umowy o pracę tj. odbierała dokumenty od klientów, polecała firmę płatnika składek nowym klientom, organizowała pomoc informatyka przypadku awarii sprzętu komputerowego czy też zastępowała płatnika składek w czasie jej nieobecności.

Ubezpieczona nie wykazała, aby wykonywała jakiejkolwiek czynności w spornym okresie w ramach stosunku pracy. Na niej zaś, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywał ciężar dowodowy w rozpoznawanej sprawie.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy należy stwierdzić, że strony zawierając umowę o pracę miały zamiar wywołania innych skutków prawnych niż te, które wynikają z umowy o pracę oraz jednocześnie próbowały przez jej zawarcie wprowadzić w błąd osoby trzecie, co do dokonanej czynności.

Umowa o pracę pomiędzy ubezpieczoną a płatnikiem składek ma zatem charakter pozorny, której zamiarem było jedynie umożliwienie wnioskodawczyni skorzystanie ze świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych od wysokiej podstawy, a nie świadczenie pracy w ramach zawartej umowy. Zawarta umowa o pracę stanowić miała narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę, nie mogło stanowić podstawy do objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowniczymi.

A nawet jeśli by na gruncie niniejszej sprawy przyjąć, że strony zawarły umowę o pracę to w ocenie Sądu Okręgowego umowę tę należy uznać za nieważną z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Miała ona bowiem posłużyć jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego z dodatkowego tytułu do ubezpieczeń społecznych, w sytuacji gdy te same czynności wykonywane były przez ubezpieczoną uprzednio, bez żadnej umowy. Sformalizowanie jej natąpiło zaś dopiero w sytuacji gdy ubezpieczona utraciła poprzedni tytuł ubezpieczenia a zamierzała korzystać ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z przedłużającą się niezdolnością do pracy.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c. oddalił odwołania od decyzji ZUS w sentencji wyroku.

## ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyń.

2 IV 2019 roku.

K.K.-W.